

A Be. reformja, avagy a jogalkotó sohasem pihen? – III. rész

Dr. Finszter Géza forradalmi törvényhozásnak nevezte azt a folyamatot, amely mostanában a Parlamentben zajlik, mivel a professor szerint az utóbbi évben túl gyakran módosították a büntető jogszabályokat.

„A többségében egyéni képviselői indítványként benyújtott módosító javaslatok célkitűzéseivel maradéktalanul egyet kell érteni: helyreállított közbiztonság, megszilárdított közrend, eredményes és hatékony büntelődé-rités, az eljárások egyszerűsítése és gyorsítása, jogbiztonságot garantáló igazságszolgáltatás, tiszta politikai közélet, hozzáértő és szakmai erkölcsiségtől átitatott közszolgálat. Megannyi magasztosan szép, de nagyon nehezen megvalósítható feladat.”

Dr. Vaskuti András: Teljesen egyetértek Finszter Géza megjegyzéseivel. Mostanában valóban felgyorsult a törvényhozás folyamata, és a jogalkotáson belül kiemelt figyelmet szentelt a törvényhozó a büntető-eljárásnak. Az utóbbi időben olyan sokszor változott a büntetőeljárás jogszabály, hogy a törvény belső koherenciája felborult. Mivel számos szabálya más lett, ezért valóban áttekinthetetlené vált mára a Be.

A júliusi módosítással pedig azt érte el a jogalkotó, hogy a kiemelt jelentőségűnek tartott bűnügyek esetében, az általánoshoz képest, eltérő eljárási szabályok érvényesülnek. A kérdés, hogy működhet-e párhuzamosan két eljárás? Büntetőeljáráson belül, egy másik büntetőeljárás?

? **Máskor és máshol is előfordult már, hogy a főszabály alól kivételeket engedtek.**

Dr. Vaskuti András: Igen, így van, de most másról van szó. Arról, hogy az alapvető szabályok esetében engedtek eltérést, a bizonyításnál és a kihallgatási taktikánál.

További problémát jelent, hogy a novella a deliktumok klasszikus felosztását (szabálysértés, vétség, büntett) is sérti. Ezt a hagyományos hármas kategóriát kérdőjelezi meg a kiemelt jelentőségű ügyek csoportja. Ennek semmilyen büntető jogdogmatikai alapja nincs. A bűnügyek ilyen önkényes kiemelése teljesen ellentétes az anyagi jog struktúrájával.

? **Sokan vitatták, hogy kimaradt a szakmai egyeztetés.**

Dr. Vaskuti András: Ez a rövid idő alatt hatályba léptetett jogszabályok fogyatékosága, mivel itt legtöbbször kimarad a szakmai egyeztetés.

Ez történt a Be. esetében is: nem egyeztettek sem a bírakkal, ügyészekkel, sem az ügyvédekkel, de az egyetemek és a kutatóintézetek sem véleményezhették a törvényt. Ez pontosan látható ezen a jogszabályon. Átgondolatlan újításokat tartalmaz. Az indokolása is nagyon szegényes.

? **Úgy véli, hogy az alapkoncepcióval van a gond?**

Dr. Vaskuti András: Igen, így van. Rosszak az alapok, és ez látszik az egész novellán.

? **A kiindulási alap az eljárás gyorsítása volt.**

Dr. Vaskuti András: Nem vitatom a jogalkotó jó szándékát, és azt sem, hogy valóban voltak/vannak hibák a Be.-ben. A gyorsítással is egyetértek, de az időszűrés csak egy eleme az igazságszolgáltatással szemben támasztott követelményeknek. A törvényesség és a megalapozottság ugyanolyan fontos követelmény az időszűrés mellett. Szabad-e egyáltalán az említett elemek közül egyet kiemelni úgy, hogy a többi ne sérüljön?

Ha az aktuális jogpolitika az időszűrésre helyezi a hangsúlyt, akkor a gyorsító csomag előtti, a 62 évesek nyugdíjaztatására vonatkozó rendelkezés miért nem volt átgondoltabb? Ugyanis éppen az idősebb és tapasztaltabb kollégákra lenne szükség a jövőben ahhoz, hogy a büntetőeljárás időben befejeződjön. Ha elküldjük a jó szakembereket, akkor feltételezhető, hogy az üresen maradt helyeket olyan bírakkal fogják feltölteni, akik sok-sok év óta nem vesznek részt

az ítékezésben, ez pedig azt eredményezi, hogy hozzáértés híján, lassabban fog befejeződni az eljárás. Ez pedig éppen a kitűzött cél, a gyorsabb eljárás ellen hat.

A gyorsaság ellen hat egyébként az a szabály is, mely előírja, hogy a bírónak ki kell tűznie az összes ügyet. Ezek a bűnügyek, jól tudjuk, hogy nem egy tárgyalási napon fejeződnek be. Amennyiben minden ügyet kitűz a bíró, akkor jó előre betelik a tárgyalási naplója, ezért napolás esetén nem lesz már üres tárgyalási napja két hónapon belül, ez pedig a veszéllyel jár, hogy előről kell kezdenie a tárgyalást.

? Mi a véleménye arról, hogy a kiemelt jelentőségű ügyek esetében a törvény kötelezővé teszi a felek általi kikérdezést?

Dr. Vaskuti András: Amennyiben valóban a felek általi kikérdezés valósul meg, akkor ez nem gyorsítja, hanem sokkal inkább elhúzza az eljárást. Ugyanakkor ez a szabály nagyon könnyen kijátszható.

? Hogyan?

Dr. Vaskuti András: A törvény nem azt mondja ki, hogy az ügyész hallgatja ki először a vádlottat, hanem a vonatkozó rendelkezései értelmében, a figyelmeztetést követően, „ha a vádlott vallomást kíván tenni, a vádra vonatkozó, a védekezését is magába foglaló vallomását összefüggően adhatja elő. Ezt követően az ügyész, a védő, majd a tanács elnöke, a bíróság tagjai, végül a magánfél, valamint az őt érintő körben az egyéb érdekelt és a szakértő tehet fel kérdéseket”. Ez pedig azt jelenti, hogy elég, ha az ügyész és a védő egy-egy kérdést tesz fel, mert ezt követően a „labda” ismét a bíró kezébe kerül.

? Mi a véleménye arról, hogy a kiemelt jelentőségű ügyek esetében az őrizet ideje meghosszabbodik, és a gyanúsítottat 48 óráig elzárják attól, hogy védőjével találkozhasson.

Dr. Vaskuti András: A szabályozás ellentétes a jogállamiság és a tisztességes eljárás elvével. A Római Egyezmény követelményként fogalmazta meg a tisztességes eljárás elvét és az ennek tartalmát képező védelemhez való jogot. A tisztességes eljárás nemcsak a tárgyalásra vonatkozik, hanem az egész büntetőeljárásra.

Amennyiben a terheltnek van védője, akkor semmi sem indokolja, hogy az eljárás bármely szakaszában megfosszuk őt attól, hogy találkozhasson az ügyvédjével.

Fotók: Balkányi László

? Más tagállamokban is korlátozzák/korlátozhatják a védelemhez való jogot.

Dr. Vaskuti András: Sokan hivatkoznak más országokra, ahol az őrizetbe vétel ideje meghaladja a 72 órát, valamint arra is, hogy a védővel való kapcsolattartás meghatározott esetekben korlátozható. Én nem vagyok biztos abban, hogy a leggyengébb garanciákat nyújtó országokat kellene példaként felhozni.

? Mi a véleménye arról, hogy a kiemelt ügyekben az ügyész választhat, melyik bíróság előtt emel vádat?

Dr. Vaskuti András: Sérti az ügyfélegyenlőség elvét. Nem jó, ha az ügyész több joggal rendelkezik, mint a védő. Ha az ügyész eldöntheti, hogy hol emel vádat, akkor a védőnek adjunk, ha nem is vétő-, de legalább észrevételezési jogot ezzel kapcsolatban.

? Hogyan látja a vitatott rendelkezések hatályosulását a hétköznapi jogalkalmazásában?

Dr. Vaskuti András: Feltételezhető, hogy néhány ügyünk eljut majd Strasbourgba is, és ez nem tesz jót az ország hírnevének. Én egyébként optimista vagyok, mivel a vitatott rendelkezések egy részének betartása nem kötelező, ezért a hatóságok nem fogják a jogokat korlátozni. Bizom abban, hogy a legfőbb ügyész nem fog élni azzal a jogával, hogy máshol emeljen vádat, mint ahogy azt az általános illetékességi szabályok lehetővé teszik. Bizom a nyomozó hatóságokban is, hogy nem fosztják meg a terheltet a védőkkel való kapcsolattartástól. Bizom továbbá a bíróságokban is, hogy az igazságszolgáltatással szemben támasztott hármas követelménynek (törvényesség, megalapozottság, időszerűség) eleget tesznek majd.

Dr. Kiss Anna